
Els articles de Joan Mínguez (1900-1960)
a *La Veu de l'Empordà*

Per DAVID GUIXERAS

Aquest paper ofereix al lector, amb transcripció neta i anotació mínima –extractes enciclopèdics–, els escassos articles i recensions que, escrits de Barcelona estant, va publicar Joan Mínguez a *La Veu de l'Empordà* entre 1920 i 1922. Afegeixo en apèndix les ressenyes dels dos primers llibres de qui havia de desar la ploma amb només 33 anys, havent provat la seva competència com a curador i traductor de clàssics llatins, traductor de narrativa francesa, periodista d'idees, poeta, novel·lista i autor i crític teatral. Amb el plec d'articles que llegireu tot seguit em proposo de cridar l'atenció sobre un escriptor camaleònic i massa fugaç el qual, “nat a l'albir del destí” un 7 de maig de 1900 a Balde (Argentina, província de San Luis), va residir a Figueres entre els quatre i els deu anys, va estudiar al seminari de Girona dels tretze als divuit i es va traslladar a Barcelona amb només dinou anys (al cap de cinc entrava a treballar al despatx comercial de l'empresa farmacèutica Doctor Andreu s.a., del titular de la qual arribaria a escriure una biografia popular). A la part final de la present aportació relaciono la bibliografia de Mínguez (fins on la conec: de ben segur que al calaix periodístic hi manca alguna fitxa) i incloc retalls d'una bibliografia secundària que informa de la recepció que van dispensar a l'obra literària de Mínguez els seus coetanis: sempre positiva, fins amb espurnes d'admiració envers un escriptor que va preferir el camp obert de les provatures (novel·la en un país mancat de novel·la; teatre en una ciutat mancada d'autors catalans) a cap dels recers de l'escriptura professional.⁽¹⁾

L'ESPECTACLE DE LA CIUTAT⁽²⁾

–Té voluntat per a les pobres obreres? –somicava la veu.
He tombat la mirada enrera. La noia –primeta i bufona, noia d'envelat de

1. El lector interessat trobarà una biografia succinta i una breu anàlisi de les obres de Mínguez en el nostre article “Joan Mínguez, escriptor trobat” (*Revista de Girona*, 156 (gener-febrer de 1993), pàg. 48-53). El treball “Joan Mínguez en el seu centenari”, publicat recentment a la *Revista de Catalunya*, afegeix noves dades a la informació que hi vaig oferir.

2. Transcripció en caixa alta els títols dels articles; els títols de secció, en versaleta. No altero en cap moment la puntuació ni la lletra dels textos: em limito a notar ara que al penúltim paràgraf del tercer dels articles sembla que hem de llegir-hi un irònic *extàtic*. Dec a Jordi Pla, mestre entre els mestres, tres de les notes de l'article.

festa major– m'allargava la mà somrient. I com jo semblés interrogar-la amb l'esguard, en aturar-me, m'ha dit solament: “Els nostres germans no goson...”

I l'espectacle m'ha sorprès. Però m'hi he hagut d'anar habituant. Noies i dones, totes joves encara, envaïen els carrers detenint els transeünts. Per tot les mateixes paraules, tristesa i vergonya a un temps per a la ciutat: “Els nostres fills ens demanen pa... Fa sis setmanes que no treballem”.

I fins l'home dur, aquell que sempre es mira els captaires de cua d'ull, que sembla que tingui més vergonya de no donar caritat que ells de demanar-ne, s'ha entendrit aquesta vegada, tal volta per ésser el primer dia i constituir una novetat. Demà ja no ens estranyarà la substitució d'aquest jovent mendicant als vells captaires cecs més o menys autèntics i amb el platet d'escuradents a les mans. I ens semblarà tot natural que aquells que no poden guanyar-se la vida demanin caritat als que treballen.

I no ens adonarem del perillós que és per aquestes donzelles l'exposar-se a les baixes paraules dels vianants i a les seves impúdiques proposicions. Havem vist tantes coses en poc temps, que res ens causa sorpresa.

A Madrid deu passar el mateix. Un periòdic conservador de la capital castellana porta una caricatura en la que un obrer, demanant caritat a un burgès, li diu o sembla dir-li: “*Una limosna, señor, que no podemos pagar el Sindicato para sostener otro día una huelga*”.

La ironia és sagnant. Però, sigui com sigui, comprenem que per a que aqueixes noies –la virtut de les quals no és menys respectable, per obreres que siguin– vagin pels carrers en cerca de l'almoïna, exposant el més noble que tenen, cal que sentin fam, veritable fam.

I aquesta fam, a Barcelona, dies ha que hi és.

Barcelona, gener de 1920
 [LVE 796 (10-I-1920), pàg. 4, col. 1-2]

LA GLORIFICACIÓ DEL COUPLET CATALÀ?

La fresca i jogassera gràcia de la nostra parla, oberta a tota musicalitat, havia de donar el seu fruit: la popularitat del nostre *couplet*. Així el barcelonisme més pur, la verba ciutadana més fina ha romàs bellament plasmada en la dicció maliciosa i impecable de la gran artista que és Pilar Alonso.⁽³⁾ I el poble nostre, sempre propens a l'entusiasme per tot allò que tingui una sabor, imperceptible que sia, de cosa seva, ovacionà llargament a la popular artista que tan graciosament sap posar a segon rengle les cançons castelleses, fins avui repertori exclusiu de les nostres coblejadores.

No cal dir que ha estat amb veritable goig –per què no dir també entusiasme?– que hem vist com anaven obtenint popularitat les belles cançonetes

3. Pilar Alonso (Maó, 1897 – Madrid, 1980). Figura de la cançó catalana, va interpretar èxits populars com ara *La Porta Ferrissa*, *La Font del Gat* o *Els tres gats*. Es va retirar l'any 1925.

que contenen amb maliciosa picardia les amors de l'orfeonista i del cotxer, la tabola d'una nit d'envelat, la xalesta malícia d'una serventa bonica o la galania d'una noia del carrer Aribau. Totes aquestes cançons ens han donat prova de què és també dúctil la nostra parla per a la frevolitat i juvenívola gràcia que és el *couplet*, tan depurat pels nostres veïns que han sabut establir en una paraula la ingenuïtat de la noia que passa i la gentilesa de la donzella que quotidianament rega les clavellines.

Però la popularitat ha estat ultrapassada en tan impròpia mesura, que, nat de poc temps, assistim ja a la prostitució del nostre *couplet* que havia tret tan bella florida. Cabarets, music-halls, dancings –ni que cerquésim noms estranys!– s'han amarats de la picardia del nostre *couplet* i l'interpreten tan falsa i grollerament com fan amb l'esperit nostre comèdies pseudopatriòtiques que estan triomfant. Els llavis de les que han envellit en el plaer repeteixen barroerament les nostres cançonetes com un motiu per a la lascívia dels seus gestos sensuals i impúdics, i en boca d'elles desapareix tot aquell matís de frescor i juvenesa que les feia atractives.

Barcelona, abril de 1920

[LVE 811 (24-IV-1920), pàg. 3, col. 2-3]

CRÒNIQUES EXTRAVAGANTS

“Mar blava, mar verda, mar escumejanta...” Decididament, Maragall no escrigué les seves lluminoses estrofes a l'aguait d'aquesta platja barcelonina.⁽⁴⁾

Aquesta platja que és sens dubte, la més rebutjada, però alhora més concorreguda de Catalunya: formada de l'escòria d'aquestes carronyes de ferro i fusta mal anomenades vapors, fòtils grisos i absents de color: sols els diumenges onegen al vent polícromes banderetes d'un gust xurrigueresc, que fan pensar en els envelats de festa major d'un poble d'últim ordre.

Platja pestífera, on la sorra és tèrbola com la mateixa aigua, negra i repulsiva, formada de la suor de mil cossos i de la desferra d'un port; aigua que en diuen mar, sense cap respecte a l'admirable superfície equòria que altre temps solcaren les veles llatines.

Platja negrera i mercantilista, que defuig l'admirada visió de paisatge d'En Junyer;⁽⁵⁾ d'estiueig a bon preu per a l'aristocràcia vergonyant: sempre les mateixes dones –angleses, franceses, germàniques–, amb l'etern *How do you?* i *Vénez, mon cheri*; dones que contra l'home branden ardidament totes

4. “Mar brava, mar verda, mar escumejanta!” és el tercer vers del quart poema del grup “Vistes al mar” contingut en el llibre del mateix nom, amb data 20 d'abril de 1901. Cf. *Vistes al mar*. Dins: Joan Maragall, *Obres completes*, vol. I: *Obra catalana*. Barcelona: Selecta, 1981, pàg. 110 (Biblioteca Perenne, 4). *Blava* en comptes de *brava* és error de Mínguez o del caixista?

5. Sebastià Junyer i Vidal (Castelló d'Empúries, 1878 – Barcelona, 1966). Pintor i col·leccionista.

les armes, perduda ja en impúdic combat l'arma més incomparable, que fóra en elles la rubor.

Aquest jovent, empelt del català i de l'andalús, que viu a l'aigua i tant com a l'aigua a la sorra, amb l'estúpid intent d'embrunir la pell; que a frec de les dents d'or, que en una perpètua riälla ostenta, xurriaga les oïdes d'altri amb el renec, tan ferotge com lasciu; que amb les senyoretetes *bien* comenta estàtic el treball d'En *Paco* Morano i En *Ricardito* Puga; jovent equívoc en l'esguard i en la paraula. Poc ha, En Rucabado⁶ ens en traslluïa el seu fastig.

Fa un dia gris i l'aigua és pestilent, amb les seves onades com muntanyes que arrosseguen fustes i pedres i ferro vell en un caos morbós; els ulls s'hi cansen per l'absència d'aquella mar que cada diumenge vénen a cercar-hi els fatigats d'una setmana de treball; aquella mar lluminosa de Sitges i Garraf que nosaltres, forçats excursionistes d'istiu, anem sovint a contemplar...

Barcelona, agost de 1920
[LVE 827 (14/8/1920), pàg. 3, col. 2-3]

CRÒNIQUES EXTRAVAGANTS

Indiscutiblement, el viure a Barcelona és una delícia. Bombes i petards, causant el pànic dels forasters que ens vénen a veure, plouen constantment, amb la periòdica continuïtat d'aquests xàfeces autumnals que ens han llevat tota poesia a la tradicional encantària del Setembre i Octubre. La sang sembla continuar en la fisiològica revolta del Juliol i Agost, i té malastrugues erupcions de vagues i atemptats, en la mateixa canicular exaltació de l'estiu.

La vaga a Barcelona és una cosa tan tradicional, com el ceguet de l'acordeó que trobeu invariablement al Pla de la Boqueria, tocant incansable "Els Segadors" en l'instrument que duu les simbòliques i radicalíssimes inicials "V.C.LI.", que en el temps de patriòtic exaltament diu als representants del centralisme ésser les inicials del seu nom i cognoms. Aquí ens surten les vagues com els grans pel Juliol i els refredats a la tardor. Passen uns dies de fam i indecisió: cues a les fleques, manifestacions obreres i altres plagues i misèries; després, uns o altres claudiquen, i es torna al treball amb l'esperança d'una nova vaga que afegirà uns dies de repòs al diumenge, massa curt i massa avorrit.

I els elements imbatejables que s'entretenen en aterroritzar la ciutat, vinga posar bombes i petards; i les autoritats, ineptes i impotents, vinga augmentar el contingent de guardes de seguretat, que fan molt bonic amb el casc

6. Ramon Rucabado (Barcelona, 1884-1966), fundador de *Catalunya Social* i col·laborador de *La Revista*, *La Veu de Catalunya* i *La Paraula Cristiana*, entre d'altres publicacions. Va ser autor de diversos llibres. "Polemista abrandat i sovint acerat, defensà els principis de la Cristiandat, fou estrictament ortodox en l'aspecte moral i combaté els fermentos revolucionaris". Cf. Albert Manent, "Assaig, periodisme i memòries (1918-1938)". Dins *Història de la Literatura Catalana*, vol. 10, pàg. 116.

lleonat i la polaina caiguda; ara, demés, porten la flamant tercerola perquè es parla amb molta insistència de un possible estat de guerra.

Però la gent no se'n preocupa ja massa de la pròpia salut: l'interès està en el cas irlandès. Us trobeu amb un amic a qui fa dies que no havíeu vist; la primera pregunta: –Què en saps del batlle de Cork?⁽⁷⁾ El mireu somrient, i a l'últim, tots plegats esclafiu la riulla. Perquè un cas perdurable com el del cèlebre Terenci, no pot lligar amb la proverbial frevolitat barcelonina, i ja no estem amb l'ai al cor com els primers dies de l'agonia del noble cavaller, exemple per a la nostra inconsistència i falta d'abnegació. Fins els diaris han suprimit el titular “L'agonia del batlle de Cork” per “L'estat de salut de...”. Verament és un prodigi de resistència, i la malícia barcelonina no pot sofrir-ho.

Barcelona, 9-X-1920

[LVE 836 (16/10/1920), pàg. 5, col. 3-4]

CRÒNIQUES EXTRAVAGANTS

LA “CALDERILLA”. –L'OR I ELS POETES. –LA SITUACIÓ.

Posats a la vaga, la “calderilla” ha decidit també fer-ne. I a petites tandes, ha anat emigrant clandestinament de les nostres butxaques. En un temps de desercions polítiques –temps d'eleccions–, què hi fa una deserció més...? I callem, que ja hem plagiat a Espronceda: una senyal evident de mal gust.

Fins ara no ens havíem adonat del significat en la vida d'aquesta cosa bruta i pestilent que es la *petite monnaie*. Serveix per als tramvies, per a fer cantar un cego, per a una propina barata i per a comprar la “Publi” de la nit, ço que, generalitzant, vol dir: per a divertir-se.

Parlant de la “calderilla”, un ecoista barceloní ens ha contat la tragèdia dels captaires. Evidentment, el senyor ecoista o *ecoter* –ho veu, senyor Xenius?– no ha sentit contar l'anècdota d'un senyor de casa bona, amb ulleres fumades i barret fort –naturalment–, que va fer caritat a un cec per a que li tornés canvi d'una pesseta. Males llengües diuen que era falsa: llavors sí que, a plena veu i amb un deix de sanglot a flor de gorja, entonariem la tragèdia dels captaires.

Els poetes també –sobretot ells– haurien de sentir la manca de petita moneda per a canviar les enormes quantitats d'or dels seus poemes. No parlem ja dels núvols daurats, ni de l'or de la posta, ni de la tarda aurívola; altres vegades són les àuries dents (postisses) de l'amiga i l'aurifluència dels seus cabells.

7. La ciutat irlandesa de Corcaigh (Cork n'és el nom anglès) va esdevenir, després de la Primera Guerra Mundial, centre actiu del moviment independentista d'aquell país. Va sobresortir-ne Terence Mc Swiney, president del consell municipal, que va morir després d'un dejuni de 75 dies: no reconeixia el dret dels anglesos a retenir-lo a la presó.

Es comprèn l'abundància d'or en un temps en què els poetes són –i som– extremament conservadors, fora raríssimes excepcions que radiquen generalment en la bohemia. I una d'aquestes excepcions m'ensenyava una “Oda a l'or” que diu entre altres coses:

“Treballo per haver-te
pel sol goig de llençar-te amb més desdeny.”

Em digué que pensava enviar-ho a uns Jocs Florals, optant a premi en metàl·lic.

L'actual governador civil, ex-governador militar –hi ha gent que agabella els càrrecs públics– continua embolcallat d'una aureola de prestigi. (L'amic escèptic, que llegeix per damunt del muscle, somriu en aquest instant.) La gent l'hauria acollit amb indiferència, si no fos pel seu cognom, adequat a tota mena d'acudits: hi ha qui diu que “*han ido a buscarle guerrero*”.⁽⁸⁾

Però molt és que els atemptats hagin perdut aquella *dolça* continuïtat que comentàvem darrerament. Déu vulgui que els vuit dies vinents no facin estúpida l'assertió final d'aquesta diem-ne crònica.

Ciutat dels Comtes, 20-XI-920
[LVE 842 (27/11/1920), pàg. 3, col. 2-3]

CRÒNIQUES EXTRAVAGANTS

POLIFONIA D'UN DIA DE NEU. –NADAL

I

Blancor lilial en els terrats, que una fumera incipient entela;

Alba la palma de Pasqua, suspesa en cada balcó; la novetat posa un somris de joia en cada vianant que trobo al pas;

Llisca el tramvia amb un estela d'aigua que esquitxa el transeünt d'ulls somnolents;

Ens envaeix el cor la pau litúrgica d'aquest matí d'hivern, que té un regust de Nadal prematur, i omple de caritat els llavis que us assenyalen el camí més net de neu glaçada; són els mateixos llavis que altres dies us fan seguir la ruta equivocada;

8. Mínguez es refereix a Severiano Martínez Anido, militar i polític (El Ferrol, 1862 – Valladolid, 1938). El 1917 va ser nomenat governador militar de Barcelona i pocs anys després, arran de l'increment de les lluites socials, governador civil (1920-22). Va afavorir l'acció dels sindicats lliures i va protegir els pistolers de la patronal contra la CNT, alhora que perseguia directament els dirigents sindicals (“lleis de fugues”, empresonaments, deportacions a Maó, etc.). Va ser ministre de Governació amb Primo de Rivera (1925-30) i d'Ordre Públic (1938) en el primer govern del general Franco.

Mai he sentit tants homes parlar amb ells mateixos, com si enraonessin sols, rient de la disbauxa de Natura, que s'ha agençat de blanc en ple hivern; Ric jo també els saltironets d'aquesta noia ajogassada, que tem tacar la mitja transparent amb els esquitxos d'aigua de la neu.

Cap espectacle com la neu damunt la Plaça de Catalunya i el Passeig de Gràcia;

L'acàcia i la palmera són d'una igual blancor.

II

Dèiem ahir: Quin Nadal més trist, en ple locaut! I repetim enguany la mateixa tristesa, enfront la ciutat sagnant.

Perquè Barcelona ha pres de poc temps ençà, o almenys davant dels meus ulls, un aspecte de ciutat tràgica, amb el mateix posat de maleïda que la figura del jueu errant. Els que fa un any no pogueren omplir de joia la seva llar, en escaure's la Diada única, no podran fer-ho enguany: orbament, Dolor ha posat la seva empremta brutal en cada llar i en cada rostre.

Som massa civilitzats. Som massa expansius. Amb una gran indiferència hem tolerat que la Dolor d'altri infestés la ciutat, la ciutat de la disbauxa, la ciutat que havia d'ésser únicament nostra.

Barcelona, desembre de 1920
[LVE 846 (25/12/1920), pàg. 3, col. 1-2]

CRÒNIQUES EXTRAVAGANTS

UN COP D'ULL A LA SITUACIÓ. –“LA CANÇÓ DEL VELL CABRÉS”

Mai m'han estat interessants les xafarderies de safaretx ni els comaratges de porteria. Veu's aquí perquè els que no pensem ara per ara en la regeneració de l'Estat espanyol, no llegim mai les cròniques del Congrés.

Però, els dies de fred, que un hom roman atuït a l'oficina, en què ha d'invertir els lleures? I he llegit i he rigut interiorment. Car m'han agradat les manifestacions d'un *ex-croupier* que assegurava no haver-hi hagut massa disturbis quan ell va anar a la ciutat comtal, quan recordem que el preocupava, més que l'inextingible efecte de la *Star*, la llargària del trajo de bany, i ens prohibí fumar en l'espectacle vetllant per la higiene, i no vetllà en canvi per la nostra vida...

Com també m'han fet gràcia les paraules de l'*universalmente Amado*,⁹⁾ qui pel seu caràcter militarista es guanyà una magnífica funció d'honor, orga-

9. Es refereix, segurament, a l'industrial de Terrassa Alfons Sala Argemí, la muller del qual es deia Amat. Les sigles U. M. N. que llegim a la línia següent són les de la Unión Monárquica Nacional, partit creat a Barcelona per Alfons Sala. La U. M. N., que aplegava el sector més monàrquic i centralista de la dreta catalana, es va convertir en el principal suport de la dictadura de Primo de Rivera.

nitzada pels flamants U. M. N. –aquells senyors que en un míting de Arenys ens explanaven llur anagrama com *un magnífico negocio*; i l'endemà tingué per *salvas* mitja dotzena de petards... I mireu si és cinisme l'assegurar que mentre el seu govern, només hi hagué els dos petards a Capitanía, maniobra política per a enfonsar el govern, segons ell! Dos cents petards, senyor Amado! Oi més, haurien de depurar-se responsabilitats als causants de semblants maniobres polítiques, on tants innocents perdien la vida: tot això per munificència de l'Estat espanyol, que ens enviava governadors per a fer maniobres polítiques d'aqueixa mena.

Com també, deuria fer-se aclarir al general Arleguí⁽¹⁰⁾ qui i en quina forma va coaccionar la policia en precedents èpoques de terrorisme.

Terrorisme, tabac, subsistències... i ara hem arribat als productes farmacèutics. No cal esmentar les rialles dels barcelonins en veure els apotecaris –ulleres fumades, mans brutes– amb l'ínclit senyor Segalà⁽¹¹⁾ presidint el dol, passar amanillats en direcció a la presó. A l'hivern és molt dur que a un hom el posin a l'ombra. Però avui era molt just. El Sindicat farmacèutic seguia els mateixos procediments que els Sindicats obrers; què pertocava doncs fer? *Dura lex, sed lex*. I aquesta *lex* el senyor Anido la fa seguir d'un òmnibus, sens dubte per a que sigui més eficaç. Estem tips de “pomada màgica” a sis rals i d'aigua amb suc de nesples a vuit pessetes el litre!

Un amic meu em sostenia que era més urgent l'erecció d'un monument en plena plaça de Catalunya al senyor Martínez Anido, que el del venerable Guimerà. I potser tenia raó.

I continuem tràgics, perquè hem de parlar de “La cançó del vell Cabrés”, representada ahir nit al C. de D. del C. i de la I.⁽¹²⁾ Obra molt interessant d'En Ventura Gassol,⁽¹³⁾ un dels pocs poetes no inofensius que ens resten a Catalunya.

La visió poemàtica i fins diríem la emotivitat teatral està plenament desenrotllada en el primer i segon acte, amb una precisió de lèxic incomparable. La paraula brolla aspra, brutal, amarada de l'agre de la terra: en

10. Miguel Arlegui y Bayones (¿1858 – Madrid, 1924). Militar castellà actiu en l'última guerra carlina i en la campanya de Puerto Rico. General de brigada (1919), va ser cap superior de policia de Barcelona, a les ordres immediates del governador civil general Severiano Martínez Anido (novembre 1920 – octubre 1922). Es va discutir apassionadament la seva actuació en anys de lluites sindicals, atemptats socials i pistolisme: l'aprova ven sectors de la patronal i de la dreta i els elements dels sindicats lliures; el combatien sectors obrers, catalanistes i liberals, acusant-lo de patrocinar els pistolers dels sindicats lliures i d'aplicar la “lleï de fugues”. El govern presidit per Sánchez Guerra va obligar-lo a dimidir al mateix temps que el general Martínez Anido (octubre de 1922), però Primo de Rivera va rehabilitar-los l'any següent.

11. Manuel Segalà i Estalella (Barcelona, 1868 – 1932). Va ser metge de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona i secretari general de l'Acadèmia d'Higiene de Barcelona. Va col·laborar a *La Renaixença* i a nombroses revistes mèdiques i va escriure diversos llibres sobre la seva especialitat. El seu germà Lluís (Barcelona, 1873 – 1938) va ser un reconegut hel·lenista.

12. Es refereix al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI), fundat el març de 1903 als Quatre Gats. Tribuna oberta als intel·lectuals, va ser dissolt durant la dictadura de Primo de Rivera.

13. Bonaventura Gassol i Rovira (la Selva del Camp, 1893 – Tarragona, 1980). Polític i escriptor. *La cançó del vell Cabrés*, de 1921, és un poema dramàtic que, com els altres de l'autor, segueix la petja de Maeterlinck, Ibsen i els dramaturgs alemanys.

molts instants de l'obra, principalment el final del segon acte, dona l'esgarripança i la paüra d'un gran misteri horrible en la solitud. I la maledicció clama:

“No els valdrà la sang dels pares
ni la sang del Fill de Déu!...”

L'acció és purament llegendària i al nostre punt d'obrir no calia el tercer acte, simple epíleg que no ens dona cap bellesa més a admirar; que desdii de la magnífica volada del primer i segon acte. Tampoc hi escau una harmonització del mestre Pedrell,⁽¹⁴⁾ quan en canvi la cantúria del poble que va al Jubileu dona una impressió sorprenent.

En conjunt, una obra acurada, plena de fortitud i de bellesa literària, acollida pel públic amb grans demostracions d'entusiasme, una de les poques obres de poeta que han triomfat a Catalunya, recent el triomf d'En Carner en portar a l'escena catalana “L'apuntador” d'En Sutró,⁽¹⁵⁾ obra robustíssima que per una raresa d'aquelles ha triomfat enguany a Romea, humil palau del teatre estranger portat a les nostres taules escèniques.

Ciutat Comtal, 12-II-1921
[LVE 854 (19/2/1921), pàg. 3, col. 1-2]

LES CANÇONS DE L'INSTANT **poesies d'En Jaume Maurici⁽¹⁶⁾**

Cada vegada que veig En Maurici m'és grat recordar que per a lligar bones relacions de companyonia, no ens calgué la frivolitat d'una banal presentació. I aquest fóra, potser, el millor elogi del nostre Empordà, terra oberta a tot vent i a tota amistat.

Temps ha que el nom d'En Maurici era acollit dins els cenacles literaris, malgrat l'encastellament dins el clos que per tants anys en dèiem la individual torre d'ivori. I no serà afalac dir a En Maurici que el seu primer llibre fou esperat amb interès.

Les cançons de l'instant és una bella florida d'un esperit aristocràtic i ciutadà, isolat dins el recolliment provincià de la ciutat empordanesa. Eminentment subjectiu, obert a tot gust i a tota tendència nova, però limitat sempre dins la més pura expressió poètica. Mes caldria acàs discutir la conveniència per a una major emotivitat, d'una puresa massa cenyida en l'expressió. Empleant d'altri una imatge assats repetida, jo recordaria a En Maurici que la

14. Felip Pedrell i Sabaté (Tortosa, 1841 – Barcelona, 1922), iniciador d'un teatre líric nacional hispànic en la línia de l'òpera nacionalista alemanya de Weber.

15. Alfred Sutró, autor dramàtic anglès.

16. Jaume Maurici (Figueres, 1898 – 1981), poeta incorporat als corrents simbolistes del noucentisme. Va ser director del setmanari *Alt Empordà* (1917-1923).

beutat se'ns posa més de relleu amb el contrast de una petita imperfecció. Res més fred que una estàtua de formes impecables concebuda dins la sòbria majestat del Partenó. A propòsit d'això, recordo unes paraules un poc incisives del nostre Marius Aguilar⁽¹⁷⁾ comentant les nostres valors poètiques; tal volta la migrada expansió universal de la poesia catalana ens pervinguí d'un incipient encarcament, que llevi a la producció nostrada aquella forta emotivitat que cal en la poesia. No és de doldre, però, del tot, car s'imposava de tota vera una reacció contra la poesia fàcilment popular del nostre Renaixement.

I no dic això com un defecte en el llibre d'En Maurici, qui ha tingut la coqueteria d'oferir-nos unes cançons frívoles quan podia certament donar-nos quelcom més seu i més personal. Fóra aquesta potser la petita decepció purament d'escola que va sobtar-nos en llegir molts dels poemes que integren *La cançó de l'instant*.

Altrament i fugint la generalitat d'un esquisit que foren també de mal cloure, us elogiaré la sobrietat i frescor de l'*Elogi d'una taronja*, la serenitat i elegància d'un sonet que sense això fóra purament parroquial; l'alada lleugeresa, un xic violenta potser, de *Plou i fa sol* i la viva malenconia –per què no gironina?– que enclouen *Tardor*, *Octubre* i *La placidesa de les tardes mortes*, aquesta última fent-nos enyorar la prístina expressió del primer quartet, al nostre juí més encertada que l'actual. Però on més amem al poeta és en *Cançó de la tarda clara*, quan ens parla d'aquell

“...cel d'ampla estela fulgurant
que allarga el vol de cada ocell que passa”

i de la tarda

“...plena del perfil
de les coses que torna enlluernades.”,

i en *Les viles assolellades*

“que abandera cada arbre que s'hi afua
i el silenci hi tremola en el trepig.”;

on hom diria talment que

“l'atzur s'agemoleix dintre les piques
i la tarda s'ajaça en el pedrís”.

I damunt tot, aquell elogi de Figueres que clou el fascicle, on ens descriu la ciutat tal com l'hem sentida en el nostre bon temps, fresca i casta com una

17. Màrius Aguilar i Diana (Hueta, Conca, 1883 – Montpeller, 1950?) i Francesc Madrid van ser “els dos últims cronistes de la bohèmia o de la vida *underground*.” Cf. Albert Manent, *ob. cit.*, pàg. 106. Aguilar va col·laborar a *L'Esquella de la Torratxa* i va dirigir *El Día Gráfico* i *La Noche*. Juntament amb Carles Soldevila va dirigir la col·lecció “Quaderns blaus”, en la qual va aparèixer publicada la biografia del doctor Andreu escrita per Joan Mínguez.

donzella camperola. Elogi que us fa oblidar una visió massa personal de Girona i una mica de musiqueria perniciosa, que molts hem hagut també de deplorar sovint de Joan Arús,⁽¹⁸⁾ per no haver de retreure Ronsard ni Villon, car llavors faríem potser crítica literària de mants poetes en lloc de parlar exclusivament de Jaume Maurici, a qui sabrem grat sempre més d’haver-nos parlat de faisó tan benigna d’aquesta bella ciutat nostra, que sota un cel ben clar, com diu el poeta, estén els seus lluminosos carrers

“donats al nostre plàcid caminar
i al follejar dels vents tumultuosos.”.

Car en l’elogi de l’Empordà, amic Maurici, en l’elogi de Figueres de la qui dieu:

“Esbarriada vius dins la claror
i ets ben estesa, com una ala oberta”,

jo, nat a l’albir del destí però pujat dins l’ampla i sonora majestat empordanesa, em plauré de dir-me germà de Ventura Gassol i de Jaume Maurici.

[LVE 888 (15/10/1921), pàg. 3, col. 2-3]

EL CANT MULTICOLOR **poemes d’Alfons Fernández Burgas. –Sabadell, 1922**

Terra d’artistes, l’Empordà! Ahir el nom heràldic de Jaume Maurici venia a nosaltres amb un estol d’estrofes empordaneses per senyera; suara Dalí i Reig, figuerencs ambdós, obtenen un èxit falaguer en una exposició de pintures a Barcelona. Veu’s aquí ara en Fernández Burgas, duent-nos la frescor i la malenconia d’unes cançons juvenils.

Fernández Burgas és gironí de naixença, però sa infantesa i adolescència han viscut les hores figuerenques. Quelcom ne traspua en el lèxic de mants poemes, devastats una mica per la incorrecció i arbitrariedad de l’enraonia barcelonina. Veu’s aquí quelcom que ens desvirtua la ferma expressió d’uns poemes com “Nocturn d’evocació” i “L’enigmàtica rialla”, plens d’una gràcia viva: Fernández Burgas no sap o no vol, àdhuc després d’escrits els seus poemes, purificar-los, per a llevar-ne tot allò que rebutgi la simple i pura expressió poètica. Això tindria excusa sobrera si els poemes que ara ens dóna fossin d’una tònica passional i robusta en la paraula; pel sol voler del poeta, roman encadenada a l’expressió del mateix i forma una particularitat més en l’escriptor.

18. Joan Arús i Colomar (Castellar del Vallès, 1891 – 1982), poeta i assagista. Entre les obres poètiques, de tendència simbolista, convé destacar *Cançons al vent* (1914) i *El dolç repòs* (1927).

Però –no sabem si sortosament o dissortada– Fernàndez Burgas, el mateix que els altres poetes empordanesos, trenca la tradició de “reconsagrats” que els nostres prosadors mantenen encara. Formen el llibre, demés dels ja nomenats poemes “L’enigmàtica rialla” i “Nocturn d’evocació” –que són un veritable encert–, uns madrigals, unes cançons, uns epigrames i algun que altre poema de poca volada.

Recomanariem al nostre bon amic els epigrames com a expressió adequada a les seves condicions d’agut ironista i comentarista hàbil. La glossa fóra també un gènere que escauria al natural observador i *pince-sans-rire* d’en Fernàndez. Però en el ben entès que donarà ràpid comiat a Dama Negligència que ens fa romandre descontents davant aquell poema d’un començ magnífic...

Dia blavís d’una blavor turquesa.
Dins la boca enfilalls de mots per dir;
al cor una foguera ben encesa
i al llavi una rialla per florir.

...per la feblesa de la darrera estrofa; és la mateixa negligència que amb violències fonètiques i encontre estrident de consonants, esquitxa la gràcia d’uns epigrames i la gentilisa ajogassada dels “Poemes a Victòria”. Pecadets són aquests de juvenesa, que tots tenim o hem tingut, i que si blasmem especialment en els poemes de Fernàndez Burgas, és perquè porta escrites estrofes com aquella tan vivaç i perfeta de l’epigrama de “La festa de la Flor” i el primer “Madrigal a Carme Alonso”; i si insistim en els defectes que podríem passar per alt amb un banal comentari benèvol, és perquè aquella “glossa popular” podria fer-nos oblidar l’encís i l’endiastrada imatgeria que comblen el “Nocturn d’evocació”; en una paraula, perquè creiem que Fernàndez Burgas està cridat a ésser un poeta molt remarcable.

Veus aquí el judici final que ens inspira “El cant multicolor” i algunes admirables llegendes que el poeta té en preparació.

[LVE 907 (25/2/1922), pàg. 3, col. 1-2]

LA FUNDACIÓ “BERNAT METGE”

Període de fondes inquietuds i daleroses activitats a tot el món, i especialment a Catalunya. Afany de precisar els conceptes, com un retop de l’ornatge materialista, allau suscitada per les grans commocions mundials d’aquests darrers temps. Les aspiracions nacionalistes es concreten i les arts s’orienten en un ample sentit de humanitat.

Època subjectivament pagana –diríem paradoxalment–, a desgrat del nostre antagonisme amb els primitius. I en aquest temps on les valors es depuren i les institucions directrius de la humanitat sofreixen una gran crisi, es constitueix a Catalunya la Fundació “Bernat Metge”, col·lecció catalana dels clàssics grecs i llatins.

Nobilíssima i agosarada, la gran empresa d'aqueix home interiorment sollevat per tota una mena d'activitats que es diu Joan Estelrich,⁽¹⁹⁾ i ben propici el moment escollit per a la seva realització. La Renaixença catalana –per mor de l'ensopiment racial que ens empelta l'entrocament dissortat de la nostra terra amb els esclavitzadors, en plena fruitada del Renaixement– fou una tasca de reconstrucció lenta i pacient. Així hem vist com, l'un darrera l'altre, els grans moviments culturals (romanticisme, realisme, preciosisme, etc.) eren sentits a Catalunya amb molta posterioritat.

Mentrestant, però, Catalunya ha anat avençant vers una posició de maturitat, i la mateixa realització de l'empresa que intenta la Fundació “Bernat Metge” n'és un senyal indubitable. L'entusiasta acolliment que arreu s'ha fet al nou projecte –n'hi ha prou amb fullejar, no ja la premsa catalana, sinó els mateixos periòdics estrangers que en mantes ocasions han palesat un total desconeixement de les nostres aspiracions nacionalistes–, ens corrobora, d'altra banda, la necessitat i l'oportunitat d'aquesta educació clàssica. La desorientació dels grans moviments revolucionaris en pugna semblava que contagiessin poderosament les arts, derivant-se'n un decadentisme que ens deixava sospitar una cultura feta amb tota precipitació i sense bases sòlides. El retorn als clàssics ens en pot alliberar.

I aquest retorn no interessa únicament als literats i als artistes del nostre temps, puix el materialisme ens ha contagiats a tots i la sensibilitat del mateix poble vindria a ésser mesella, si no hi posàvem remei. Tots tenim molta cosa a aprendre-hi, en els clàssics. Els elegíacs recrearan en nosaltres la vera sensibilitat humana davant les grans passions o enfront els nobles ideals; els satírics ens apendran la degeneració de les més fortes races, una volta les hi arribà l'empenta immoralitzadora d'un materialisme tan depurat com pregon; per gràcia dels èpics reviuem la fortitud hel·lènica en les empreses patriòtiques i estètiques, baldament siga enmig de les divagacions mitològiques; i els escriptors cristians ens donaran a conèixer les grans lluites sostingudes per a afirmar l'ideal cristià de l'amor entre els homes, la lliçó que més convé als homes d'avui que s'esmicolen en interminables baralles.

Però cal que en aquesta gran empresa tots els catalans sapiguem pendre-hi part. No es tracta ja d'una obra més de propaganda interna. Penseu, ultra l'arrencada que això donaria a la nostra expansió mundial, en els nombrosos aventatges que una educació tan ferma i tan completa ha de dur als nostres del demà. I així com ens sentim enorgullits els qui havem estat cridats a col·laborar-hi directament, els catalans negligents s'averkonyiran –el dia del nostre futur gloriós– de no haver contribuït a un més ràpid desenrotllament de l'obra que s'està iniciant a Catalunya.

Octubre de 1922

[LVE 941 (21/10/1922), pàg. 3, col. 1]

19. Joan Estelrich i Artigues (Felanitx, 1896 – París, 1958), escriptor i polític. Va ser director de la Fundació Bernat Metge (1923 – 1958), per a la qual va traduir una part del primer volum dels *Discursos* de Ciceró (1923) i del segon volum de la *Història d'Alexandre el Gran* de Quint Curci (1926). La relació amb Estelrich es devia deteriorar aviat: el 22 d'agost de 1929 Joan Mínguez sortia al pas, des de les planes de *Mirador* (núm. 30, pàg. 4), d'un article publicat per Joan Estelrich a *La Veu de Catalunya* el dia 10 del mateix mes. El text d'Estelrich, diu Mínguez, conté “un atac de violència extraordinària contra la meua persona”, tot just perquè Mínguez havia exposat com a subscriptor de la col·lecció, no pas com a excol·laborador la seva disconformitat “amb l'orientació donada a la F.B.M. pel seu director”. Sobre aquesta polèmica i les raons de l'enemistat vegeu l'article de la *Revista de Catalunya* esmentat més amunt.

APÈNDIX

BIBLIOGRAFIA

PRIMÍCIES

Poemes juvenils de Joan Mínguez. Pròleg de Mossèn Llorenç Riber

Sembla que els nostres autors s'han encomanat la febre creadora. Era ahir que apareixia sots la firma del més gran dels nostres poetes “L'oreig entre les canyes”,⁽²⁰⁾ i ara torba la pau estival amb una veu feble però segura, la musa d'En Mínguez, que podem anomenar empordanesa, car sota el cel de l'Empordà ha nodrit la seva adolescència, i sens dubte la sublimitat de la imatge l'ha bestreta de la nostra tramuntana.

És un llibre francament agradable. Al primer esguard se'ns presenta el pròleg de mossèn Llorenç Riber i després comença la tasca del poeta en “L'introit”, i ens diu:

“Canto la mar i la terra i el sol:
l'aigua, la llum i la blava muntanya.
Ocult sentit el meu càntic no entranya:
canto passant pel florit corriol.”

Veu's aquí el resum del llibre; el sumari que en podríem dir. El nostre poeta canta la mar, la terra i el sol; però el seu cant no és una impressió fugaç; això succeeix als poetes únicament objectivistes. En Mínguez en aquest primer volum de poemes, ens demostra que és objectivista i subjectivista, i ens prova que quan canta passant pel florit corriol, si veu una flor no solament ens diu que ha vist una flor, sinó que ens diu també la impressió que li suggereix en l'interior; això ho podem veure en l'epigrama a R. Ll.:

“Com la flor del teu nom d'un roig envellut
ets espina i ets flor, Rosa, Rosa, Rosina.
Mes en volgué apropar-me en tu sols he trobat
la punyida discreta i silent de l'espina.”

Mossèn Riber en el pròleg ens diu que en el transcurs del llibre, hi troba *una dolça indecisió*. Aquesta indecisió és aparent; en lloc de dir-ne indecisió jo en diria reflex del neguit juvenil, i especialment la trobem en els Poemes d'amor i neguit.

En Mínguez no és d'una escola determinada, i això ja és una qualitat. En “La dolça indecisió” ens fa recordar l'Arús; en “Òbit” un reflex d'Alomar; “Epitalàmica” és fermament maragalliana, i finalment “Visió dins la mar calma” és confeccionada tenint aprop Carner. Dels epigrames, sobretot el titulat “A R. Ll.”, es pot dir que són Lòpez-piconians.

20. Obra de Josep Carner.

Els poemes devots dintre aquest llibre s'encarreguen de donar-nos el comiat. Ens plau que En Mínguez es dediqui a polçar la lira devota, car d'ella sap arrencar notes com aquesta:

“Senyor, si alguns talents vàreu donar-me
m'he esforçat en tornar-vos-en molts més.”

D'aquesta manera edificant acaba el jove poeta la seva primera obra.

Si em demanéssiu quina poesia m'agrada més, diria que m'agrada “Òbit” i m'agrada “Visió dins la mar calma”; entre aquestes dues no sé quina em plau més; per a determinar-ho hauríem d'acudir a l'examen de confecció. Nogens-menys si hagués d'enumerar defectes, també ho podria fer, car no es troba obra humana completament perfecta; en alguna poesia hi trobo un desig per part del poeta d'usar paraules rebuscades.

Finalment podem dir que ha vist la llum una obra nova i el seu autor pot estar gojós del primer infantament. Aquest llibre constitueix l'arbre fructífer; per la mateixa raó potser no serà molt escampat, puix el comprador encara que vegi bonic l'arbre, vol conèixer la bondat del seu fruit. Mes jo us puc predir que, essent l'arbre bo, si les tempestes de la vida no arravaten l'existència preada del poeta, a no trigar podrem menjar un tast de la fruita que ha tingut aquestes *Primícies* per arrels.

XAVIER MAIMÓ

[LVE 824 (24/7/1920), pàg. 3, col. 3-4]

LLIBRES

LA LLUITA EN EL REPÒS

poemes de Joan Mínguez

Inquietud i paradoxa; veu's aquí les característiques del nou llibre d'En Mínguez, el qui prenent el paper per un espill, ha volgut reflectir-hi les eventualitats anèmiques que el sostenen. Ho ha aconseguit? Hem de respondre certament que sí.

En el transcurs del llibre s'hi nota un lloable desig de defugir les imitacions, cercant una distribució personal que l'allunyi del plagi i el trasmudi en un viarany nou de poesia moderna. Això ho podem veure en les poesies “Paisatge incoherent” i en “La basarda en els cims”, on la imatge irònica, admirablement cisellada, ens deixa a frec del rostre una rialla significativa.

Si llegíssim per meitat les poesies d'aquest llibre, diríem segurament que l'autor és influït d'un malaurat pessimisme; però si ens hi fixem bé, veurem que al final l'esperit seu es redreça i entona un càntic d'esperança.

En “El somrís de la Mort” l'estre poètic d'En Mínguez ha escalat el cim de la plenitud; aquest poema –al nostre juí– és la joia del llibre que ens ocupa.

Defectes apart, entre ells algun error filosòfic, aquest llibre ostenta una virilitat literària poc freqüent; comparat amb “Primícies” del mateix autor, guanya en originalitat i en sinceritat i, finalment, direm que En Mínguez és una valor actual que ens en promet una altra de futura més positiva, si a la fredor realista i crua que conrea hi junyeix l’escalf d’una més forta emoció poètica.

Xavier Maimó

[LVE 899 (31/12/1921), pàg. 3, col. 3-4]

BIBLIOGRAFIA DE JOAN MÍNGUEZ

- 1920 *Primícies* [poesia. Sabadell: La Noogràfica]
- 1921 *La lluita en el repòs* [poesia. Barcelona: Altés impressor]
- 1923 “Un tractat de pedagogia medieval” [assaig. *Quaderns d’estudi* 54, 39-51]
“Unes pàgines de Quintilià sobre educació” [traducció. *Quaderns d’estudi* 56, 222-246]
- 1924 *Moments. Cançons, poemets, pàmfllets* [poesia. Barcelona: Omega]
- 1925 Albí Tibul, *Elegies* [edició i traducció, en col·laboració amb Carles Magrinyà. Fundació Bernat Metge, col. Escriptors grecs i llatins, 11]
Sext Properci, *Elegies* [traducció. Fundació Bernat Metge, col. Escriptors grecs i llatins, 12]
“Karel Tvopek, l’assassí” [conte. *D’ací i d’allà*, març 1925, 102-103]
Frédéric Boutet, “El salvament d’en Quimet” [traducció. *D’ací i d’allà*, maig 1925, 164-5]
“Dues taques negres, molt negres” [conte. *La Revista* 225, 41-43
Resposta a l’“Enquesta sobre la psicologia de la poesia lírica” [*La Revista* 228, 92-93]
- 1926 *El doctor Andreu* [biografia. Barcelona: Quaderns Blaus]
- 1929 *Dies verges. Història d’un adolescent* [novel·la. Barcelona: Llibreria Catalònia, col. Catalònia. Llibreria Catalònia va reeditar l’obra a la col. Quaderns literaris. Novel·les i novel·listes (any I, vol. I. núm. 12, pàg. 523-593)]
- 1929-
- 1932 Col·laboracions a la revista *Mirador*: cròniques, contes i crítica teatral.
- 1931 *Magda la generosa* [narracions breus, moltes de les quals publicades abans a la revista *Mirador*. Finalista del Premi Crexells 1932. Premi Rabell als Jocs Florals de Barcelona de 1933. Barcelona: Llibreria Catalònia]

L'hora del secret [comèdia en tres actes estrenada al Teatre Novetats el 3 de novembre de 1931. Barcelona: Llibreria Bonavia, 1932 (col. La escena catalana, 360)]
“Les meves tres millors poesies” (*Revista de Catalunya* 71, 23-27)
1933 *Una veu llunyana* [obra teatral]

BIBLIOGRAFIA SECUNDÀRIA

BRUNET, Manuel, ressenya de: “Joan Mínguez, Magda la generosa”. *Mirador*, 131 (6/8/1931), 6.

GEIS, Camil, “Joan Mínguez”. Dins: *Els que he trobat pel camí*. Sabadell: AUSA, 1987, 273-74 [versió catalana de la ressenya publicada a *Revista de Gerona* 24 (1963), 75]

MONTOLIU, Manuel de, “Joan Mínguez. Moments. Poesies”. Dins: *Breviari crític*, vol. I (1923-1924). Barcelona: Llibreria Catalònia; Biblioteca Balmes. Publicacions de l'Oficina Romànica, 1926-1933, pàg. 88-92.

PLA, Josep, “La penya de l'Ateneu”. Dins: *Prosperitat i rauxa de Catalunya*. Barcelona: Destino, 1977 (Obra completa, XXXII), pàg. 488-489.

RIBA, Carles, “La poesia de Joan Mínguez”. Dins: *Per comprendre* (1927-1935). Barcelona: Impremta Altés; Publicacions de la Revista, 1937, 22-25 [Introducció a una lectura de versos de Joan Mínguez organitzada pels Amics de la Poesia, el 25 de maig de 1927 a l'Ateneu Barcelonès. Publicada a *Revista de poesia*, III: 11 (març, 1927), pàg. 1-4]

TASIS I MARCA, Rafael, “Joan Mínguez”. Dins: *Una visió de conjunt de la novel·la catalana*. Barcelona: Publicacions de La Revista, 1935, pàg. 62-64.